

Magazyn Polskiej Akademii Nauk
nr 1 (17) 2009
kwartalnik
ISSN 1733-8662
nakład: 1900 egz.

Wydawca:

© Polska Akademia Nauk

adres wydawcy:

Polska Akademia Nauk
Biuro Upowszechniania
i Promocji Nauki
pl. Defilad 1, 00-901 Warszawa
e-mail: academia@pan.pl
www.portalwiedzy.pan.pl

prenumerata:

academia.prenumerata@pan.pl

zespół redakcyjny:

Jan Strelau
redaktor naczelny

Patrycja Dołowy
zastępca redaktora naczelnego,
Nauki biomedyczne

Iwona Pijanowska
sekretarz redakcji

Anna Zawadzka
Nauki humanistyczne

Weronika Śliwa
Matematyka, Fizyka,
Chemia, Technika

Andrzej Pieńkowski
Nauki o Ziemi

Paweł Adamów
dyrektor artystyczny

Renata Modzelewska
redakcja językowa

Rada Naukowa:

przewodniczący:
Michał Kleiber
Prezes Polskiej Akademii Nauk

Andrzej Wiatrak
Wiesław Bogdanowicz
Jerzy Zabczyk
Andrzej Styczek
Zygmunt Reklewski
Jacek Zaremba
Jan Andrzej Ciolkosz

Publikacja dofinansowana przez
Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyzszego

DTP: Edit Sp. z o.o.

operator DTP: Magdalena Giera

Od redakcji

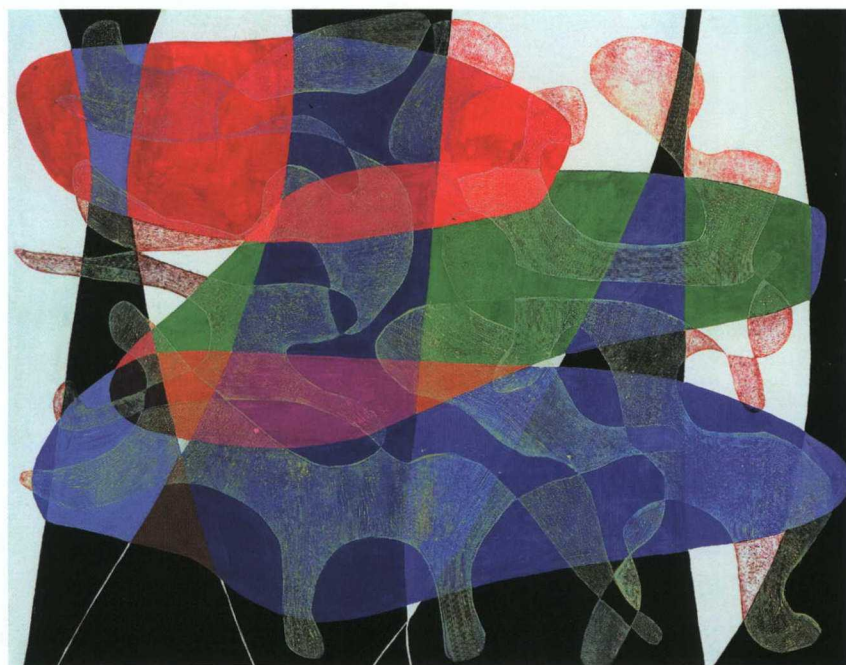
Pro i kontra

Dwa i pół tysiąca lat temu Heraklit dziwił się, że może istnieć jedność świata, gdy wszystko jest przeciwieństwem. Nauka zawsze fascynowała się i zajmowała przeciwieństwami, sama zresztą tworząc przeciwstawne teorie. Ścieranie się przeciwieństw jest wszak motorem rozwoju. Takie sprzeczne teorie powstają w związku ze zmianami klimatu. Właściwie przestano dyskutować, czy one rzeczywiście następują – różnice dotyczą tego, czy i jak im zaradzić. O tym właśnie jest nasza rozmowa „**Klimat – fakty a możliwości**” (str. 42). Ludzie za szybko wykorzystują istniejące surowce, a za mało uwagi poświęcają procesom ich odtwarzania – mówi artykuł „**Spowolnić i przyspieszyć**” (str. 31). Rzesze naukowców na całym świecie zadają sobie również pytanie, dlaczego ludzie otyli (których błyskawicznie przybywa) cierpią na choroby metaboliczne. Ostatnio okazało się, że przyczyną wcale nie jest nadmiernie rozwinięta tkanka tłuszczowa. Artykuł „**Toksyczne tłuszcze**” (str. 8) wyjaśnia, że winne są... lipidy gromadzące się w innych tkankach, nieprzystosowanych do gromadzenia tłuszczu.

W gospodarce rynkowej rację bytu mają tylko silne, rynkowe gospodarstwa rolne. Ich przeciwieństwem są liczniejsze drobne gospodarstwa produkujące na własne potrzeby. Te drobne zostaną wchłonięte przez te silniejsze, a wraz z nimi zniknie warstwa chłopska – mówi artykuł „**Odchodząca klasa**” (str. 28). A jakie szanse na przetrwanie mają ginące języki mniejszości etnicznych? Czy polityka ich ochrony przyniesie rezultaty? Czy też same mniejszości, chcąc dopasować się do otoczenia, nie zostać w tyle, przejdą na języki dominujące? – zastanawiamy się na str. 12.

Wszyscy lubimy czytać biografie wybitnych twórców. Wiemy, że wielu z nich dotknęły zaburzenia psychiczne. Czy geniusz musi płacić za swą kreatywność cierpieniem? Na str. 4 o tym, czy twórczej ekstazie towarzyszy jak cień udręka.

redakcja ACADEMII

Maria Jarema (1908–1958), „Penetracja I”, 1957 r.

Wokół niepodzielnie panował socrealizm, a Maria Jarema tworzyła swoje abstrakcyjne cykle malarskie: „Obroty”, „Penetracje”, „Rytmy”. Współpracowała z grupami artystycznymi, ale zawsze potrafiła zachować własny styl. Studiowała w Krakowie rzeźbę u Xawerego Dunikowskiego, ale do historii sztuki przeszła jako wybitna malarka. Uznano, że nikt tak jak ona nie potrafił przełożyć praw fizyki na język sztuki